

ТЕМА *7.* Корупція та державна

План

1. ПРИНЦИПИ ДОБРОГО ВРЯДУВАННЯ
  2. КОРУПЦІЯ У СФЕРАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ
  3. ПЕРСПЕКТИВИ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
-

Кейс про Китай

У 2015 році внаслідок пожежі та подальших вибухів на портовому складі в китайському місті Тяньцзінь загинуло 139 осіб і понад 700 постраждали. За результатами судового розслідування було винесено умовний смертний вирок керівнику логістичної компанії Ruihai International Logistics Юй Сюею за незаконне зберігання понад 49 000 тонн ціаніду натрію

Паром Севоль як приклад адміністративної корупції

У 2014 році в Південній Кореї затонув пасажирський пором Севоль. Трагедія забрала життя 304 людей, а ще 9 вважаються зниклими.

Потоплення спричинили різні фактори, наприклад несправність порому та некомпетентність членів екіпажу, але джерелом багатьох з них стала саме адміністративна корупція.

У Південній Кореї є розмовний термін – гванфіа, який походить від корейського слова “гван” (чиновники) та англійського слова “мафія”. Термін використовується для опису мафіозної змови між державними чиновниками та певними секторами бізнесу, коли представники регуляторних органів пов’язані з тими самими секторами, які вони мають регулювати. Це сприяє слабкому дотриманню правил безпеки і наданню пріоритету галузевим інтересам над громадською безпекою.

12 Принципів доброго врядування

У 2007 році Рада Європи затвердила Європейську стратегію інновацій та доброго врядування на місцевому рівні. Зараз ця новітня концепція та модель публічного управління стала парадигмою, яка забезпечує результати від впровадження цінностей і стандартів демократії, прав людини та верховенства права.

1. **Чесне проведення виборів, представництво та участь** – аби всі громадяни справді мали право голосу та можливість брати участь у процесах прийняття рішень і формування політик.
2. **Зворотний зв'язок** – щоб органи влади реалізовували законні очікування та потреби громадян.
3. **Ефективність та результативність** щоб досягати цілей за найбільш оптимального використання ресурсів.
4. **Відкритість і прозорість** – для забезпечення публічного доступу до інформації та сприяння розумінню того, як реалізують публічну діяльність.
5. **Верховенство права** – для забезпечення справедливості, неупередженості та передбачуваності.
6. **Етична поведінка** – щоб публічні інтереси переважали над приватними.
7. **Компетентність і спроможність** – аби виборні представники та державні службовці могли добре виконувати свої обов'язки.
8. **Інноваційність та відкритість до змін** – для забезпечення отримання переваг від нових рішень та кращих практик.
9. **Сталий розвиток та стратегічна орієнтація** – для врахування інтересів майбутніх поколінь.
10. **Раціональне управління фінансами** – щоб ресурси держави й громад використовували розсудливо та продуктивно.
11. **Права людини, культурне різноманіття та соціальна згуртованість** – аби всі люди були захищеними та мали повагу, щоб жоден не був дискримінований, виключений чи ігнорований.
12. **Підзвітність** – аби виборні особи та державні службовці несли відповідальність за свою діяльність.

Кейс Ла-Дефанс

Ла-Дефанс – діловий квартал у передмісті Парижа, який відомий через скандал, пов'язаний із Жаном Саркозі, сином тодішнього президента.

Жан Саркозі став кандидатом на посаду керівника Інституту розвитку регіону Ла-Дефанс, що управляє його річним бюджетом, сумою понад 1 мільярд євро. На той момент Жану було 23 роки і він навчався на другому курсі права, очевидно, ще не маючи достатньої кількості знань та досвіду. Його кандидатуру швидко розкритикували громадянами, а петиція про її зняття набрала 10 тисяч підписів за день. Поєднання того, що Жан Саркозі – син президента з необхідною підтримкою батька, та того, що він зовсім не має відповідних кваліфікацій, викликало обурення.

Добре врядування не може поєднуватися з високим рівнем корупції!

Корупція у сферах функціонування державної влади

Корупція та демократія

Рівні корупції та демократії часто корелюють між собою. Країни з більш високим рівнем корупції також мають слабкі демократичні інститути та політичні права.

Це пояснюється тим, що інструменти, які забезпечують існування та розвиток демократії, часто є тими ж інструментами, які використовують для боротьби з корупцією. Демократичне врядування передбачає прозорі процеси в державі, незалежність різних гілок влади та ефективні інституції. Боротьба з корупцією грає важливу роль в забезпеченні цього.

Принципи боротьби з корупцією

Резолюції Ради Європи

---

1. підвищення в суспільстві рівня етичної поведінки;
2. незалежність антикорупційних органів;
3. прозорість;
4. моніторинг діяльності державних органів;
5. свобода ЗМІ;
6. закони, що передбачають боротьбу з корупцією;
7. міжнародне співробітництво;

У Конвенції ООН проти корупції прикладми таких принципів є:

- ☀️ публічна підзвітність, яка передбачає прийняття процедур або правил, які дозволяють населенню отримувати інформацію про публічних осіб, організації та їх функціонування;
- ☀️ незалежність судової влади та правоохоронних органів;
- ☀️ забезпечення участі громадянського суспільства, що передбачає доступ громадськості до інформації;
- ☀️ міжнародна співпраця;
- ☀️ публічна підзвітність;
- ☀️ незалежність судової влади та правоохоронних органів;

Як із цієї кореляцією в Україні?

Останні 10 років зовсім не були стабільними для України. Індекс демократії за версією Freedom House то підвищувався, то знижувався, лишаючись у розділі класифікації «країни з перехідним або гібридним режимом». Адже попри успіхи в демократичному управлінні державою та посилення участі громадськості, Україна мала справу з численними серйозними викликами після Революції Гідності, з війною, структурними реформами, боротьбою з коронавірусом та іншими проблемами.

Корупція та права ЛЮДИНИ

*Корупція підриває
здатність урядів
забезпечувати права
людини своїм
громадянам. Це
впливає на надання
державних послуг,
здійснення
правосуддя та
гарантування
безпеки.*

Кореляція щодо демократії та рівня корупції підводить нас до теми прав людини. Це не абстрактна концепція, і їх дотримання є критично важливим для боротьби з корупцією. Забезпечення основоположних прав – свободи слова та вираження поглядів для громадянського суспільства та ЗМІ, свободи зібрань та доступу до правосуддя, підзвітності влади – є одним із ключів побудови добросовісного суспільства. Країни, які систематично порушують громадянські свободи, здебільшого мають нижчі бали в Індексі сприйняття корупції.

Дані, зібрані Frontline Defenders, свідчать, що з 331 випадку вбивства правозахисників у 25 країнах за 2020 році 98% смертей припали на 23 країни з високим рівнем корупції в державному секторі або на ті, де показник Індeksu сприйняття корупції нижче ніж 45. Ба більше, щонайменше 20 з усіх випадків були зареєстровані як убивства правозахисників, які займалися питаннями боротьби з корупцією.

Як корупція може вплинути на ваші права безпосередньо?

- корупція позбавляє суспільство важливих ресурсів
- корупція завдає шкідливих наслідків для функціонування державних інституцій

Вплив корупції на права людини

Право на
життя

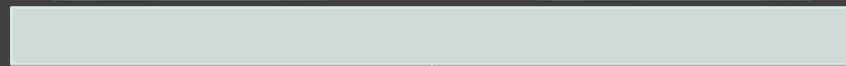
Право на
власність

Право на
їжу

Право на
здоров'я

Право на
освіту

Право на
працю

Американський професор Деніел Трайсман виявив закономірність, що мінімальний рівень корумпованості є в демократичних країнах з вільною пресою, де відкрита економіка, розвинута торгівля, велика частка жінок в уряді.

Натомість країни, які залежать від експорту палива, сировини, у яких складна регулятивна та законодавча система, економіка яких характеризується “інфляційною нестабільністю”, мають дуже високий рівень корупції.

Вплив корупції на економіку:

Корупція спотворює
стимули для
господарської
діяльності

Корупція збільшує
видатки державного
бюджету та скорочує
його доходи

Корупція збільшує
нерівність у доходах
населення

Корупція спотворює
ринки та негативно
впливає на розподіл
ресурсів

Корупція знижує
якість суспільних
послуг

Корупція руйнує
права власності

Корупція та економіка

Офіс простих рішень та результатів підрахував, що станом на 2021 рік український бюджет щорічно втрачає понад 37 мільярдів доларів внаслідок корупції:

- Збитки від зарплат в конвертах — 6 млрд \$ щорічно. 23% українців отримують зарплату неофіційно, ще 30% – отримують «сіру» зарплату, тобто частково в конвертах і частково «в білу».
- На офшорах Україна втрачає 6 млрд \$ щорічно.
- Корупція в держзакупівлях - 3 млрд \$. Всього держзакупівель в Україні проводиться приблизно на 19 млрд доларів. Близько 20% закупівель в країнах, що розвиваються, мають корупційну складову. 20% від 19 млрд доларів – приблизно 3 млрд доларів.
- Тіньова оренда землі - 500 млн\$. Втрати бюджетів всіх рівнів від недоотримання податків та інших платежів у цій сфері становлять від 6 до 22 млрд грн.

За результатами опитування підприємців, проведеного Світовим банком в Україні у 2019 році, 74% суб'єктів господарювання вважають корупцію найбільшою перешкодою (17%) або значним обмеженням (56%) для бізнес-середовища в Україні. Усе це демонструє руйнівний вплив корупції на економіку, наслідки якої опосередковано відчуває на собі кожен без винятку громадянин України, можливо, того не усвідомлюючи.

Корупція та національна безпека

Національна безпека є дуже важливою темою для України. Корупцію не всі сприймають як реальну загрозу в цьому розрізі, але вона справді може сприяти зовнішньому ворогу та ставати зброєю в його руках. Корупція здатна впливати на національну безпеку в різних аспектах та з різних сторін.

Оборонний сектор - корупція підриває ефективність та дієвість збройних сил

технічні можливості

- відсутність або низька якість зброї, військової техніки чи навіть якісної військової підготовки

моральний дух військовослужбовців

- військові бачать, що їх бюджет скорочується, оскільки менше ресурсів виділяється групі, яка вважається корумпованою. Це викликає ще більше корупції, оскільки групи змагаються за свою частку обмежених ресурсів, що призводить до проблеми «снігової кулі»

недостатнє обладнання

- ⑩ Низький моральний дух військовослужбовців і недостатнє обладнання сприяють більшій кількості втрат на полі, що може поставити під загрозу ширші цілі національної безпеки

Бронежилети, виготовлені з картону замість броньованих пластин, які були одягнуті на членів екіпажу захопленого російського бронеавтомобіля Барнаул-Т

Захист російських танків Т-72 та Т-80, виготовлений з картонних лотків з-під яєць

Пересування особового складу на ЗИЛ-130. Окрім комфорту, який відчувають росіяни у відкритому кузові при українських березневих морозах, швидкість пересування цього транспортного засобу, а також яскравий аквамаринний колір кузова дозволяють силам ТРО ефективно проходити тренувальну підготовку з експлуатації сучасного озброєння з легких мішеней.

Політичні процеси та демократія

Замість того, щоб фізично захоплювати інші країни, деяким країнам легше просто впливати на окремих осіб та на політичні процеси в цих країнах, перетворюючи їх на зручні та «дружні» для себе.

Чорні лицарі — держави, які впливають на сусідів з відмінним від них політичним режимом, з метою дестабілізувати цей режим або запровадити новий. Авторитарні країни впливають на не дуже стабільні демократії, щоб дестабілізувати їх і перетворити на авторитарні або гібридні країни.

Це корупція, бо країни або окремі політичні лідери використовують свій вплив, щоб отримати переваги для себе.

Вибори в Україні в 2004 році – найяскравіший приклад втручання іншої держави у виборчий процес.

Зв'язок інтеграції України до ЄС та антикорупції

Інтеграція України до Європейського Союзу (ЄС) тісно пов'язана з антикорупцією та доброчесністю. На цьому шляху від України вимагається здійснення суттєвих реформ, направлених на вдосконалення антикорупційного законодавства та приведення його у відповідність до стандартів ЄС. Так, перед тим, як розпочати переговори з Україною про вступ, Єврокомісія висунула 7 вимог, які треба було виконати задля того, аби не втратити статус кандидата до ЄС. Три з них стосувалися антикорупційної сфери:

1. завершити призначення Голови Спеціалізованої антикорупційної прокуратури і Директора Національного антикорупційного бюро України, а також проводити ефективні розслідування топкорупції;
2. завершити перевірку доброчесності Етичною радою кандидатів у члени Вищої ради правосуддя та відбір до Вищої кваліфікаційної комісії суддів;
3. впровадити законодавство про процедуру добору суддів Конституційного Суду України на основі оцінки їх доброчесності та професійних навичок відповідно до рекомендацій Венеціанської комісії.

У грудні 2023 року Верховна Рада України прийняла декілька важливих законодавчих рішень з метою посилення антикорупційних органів:

- збільшення штату та розширення повноважень Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) та Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК);
- відокремлення спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП) від Офісу Генерального прокурора, оскільки раніше були питання щодо незалежності САП та впливу цього на ефективність переслідування високопосадовців, причетних до корупційної діяльності.
- Але, звісно, не лише прямі закони, що стосуються діяльності антикорупційної інфраструктури, спрямовані на боротьбу та запобігання корупції. А зокрема, і такі кроки:
- внесення змін до процедури відбору суддів до Конституційного Суду України та запровадження більш прозорого та конкурентного процесу відбору;
- перезавантаження таких органів управління, як Вища рада правосуддя та Вища кваліфікаційна комісія суддів, із залученням міжнародних експертів;

Крім того, Україна досягла успіхів у боротьбі з корупцією в антикорупційних установах: НАБУ та Спеціалізована антикорупційна прокуратура активізували свої зусилля з притягнення корумпованих осіб до відповідальності, навіть в умовах триваючої повномасштабної війни, яку розпочала Росія.

- 8 листопада 2023 року Єврокомісія рекомендувала розпочати переговори з Україною про вступ до ЄС, а також опублікувала Звіт щодо України за 2023 рік, в якому були і пункти, які стосуються боротьби з корупцією.
- Під час саміту Україна-ЄС було підтверджено акцент ЄС на антикорупційних реформах, підкреслено очікування, що Україна продовжить ці зусилля в рамках своєї кандидатури на вступ до ЄС. Це має вирішальне значення не лише для процесу вступу України до ЄС, але й для підтримання її економіки під час конфлікту, що триває, та забезпечення надійного відновлення після війни. Таким чином, процес інтеграції став для України каталізатором впровадження значних антикорупційних заходів, оскільки ефективна боротьба з корупцією є невід'ємною складовою тісніших зв'язків з ЄС та майбутнього розвитку країн.

Перспективи боротьби з корупцією в епоху
цифровізації

- Інтернет є технологією загального призначення, тобто фундаментальною та поширеною інновацією, яка (з часом) має першочерговий вплив на економічне зростання. Оскільки економічне зростання сприяє зниженню рівня корупції, інтернет, імовірно, буде діяти як антикорупційний чинник завдяки своєму позитивному впливу на економічне зростання.
- Швидкі технологічні зміни зазвичай заохочують інвестиції в людський капітал, що може сприяти зниженню рівня корупції. Відповідно, накопичення людського капіталу є ще одним потенційним каналом передачі, що пов'язує поширення інтернету та зниження рівня корупції.
- Інтернет – важливе джерело інформації. Поширення даних про неправомірні дії чиновників неминуче збільшує ризик викриття політиків та державних службовців, що робить корупційну поведінку менш привабливою.
- Інтернет є основним засобом забезпечення електронного урядування в усьому світі. Надаючи громадянам доступ до державних послуг онлайн, електронний уряд позбавляє бюрократів ролі посередників між урядом і громадянами, обмежуючи таким чином взаємодію між потенційно корумпованими чиновниками та громадянами. Крім того, онлайн-системи вимагають стандартизованих правил і процедур. Це зменшує бюрократичну дискрецію та підвищує прозорість.